

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาถึงลักษณะ หลักเกณฑ์ วิธีการ และผลของการประชุมคณะกรรมการ โดยเฉพาะการประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี และการได้มติโดยไม่มีการประชุม (มติเป็นลายลักษณ์อักษร) การลงมติโดยธรรมดา และการลงมติพิเศษ ตามกฎหมายบริษัทของต่างประเทศ โดยศึกษาจากบทบัญญัติกฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศญี่ปุ่น ได้ข้อสรุปดังนี้

5.1.1 การบอกกล่าวนัดประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี

การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมิได้บัญญัติถึงวิธีการบอกกล่าวนัดประชุมคณะกรรมการบริษัทไว้ นั่นทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการตีความและในทางปฏิบัติในหลายๆ เรื่อง เช่น ระยะเวลาการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุม หรือวิธีการบอกกล่าวนัดประชุม เป็นต้น แตกต่างจากต่างประเทศที่มีการกำหนดระยะเวลาการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุม รวมทั้งวิธีการบอกกล่าวนัดประชุม ซึ่งสามารถส่งได้โดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี แม้ในปัจจุบันจะมีการกำหนดระยะเวลาการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุมไว้ชัดเจนในข้อบังคับและหนังสือบริคณห์สนธิ หรือการเริ่มมีการกำหนดวิธีส่งคำบอกกล่าวนัดประชุมคณะกรรมการบริษัทก็ตาม ดังเช่นตัวอย่างของข้อบังคับและหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัทต่างๆ ที่บัญญัติเกี่ยวกับการเรียกประชุมคณะกรรมการต่อไปนี้

1) ประธานกรรมการหรือกรรมการผู้จัดการหรือกรรมการอื่นๆ 2 คน ร่วมกันนัดเรียกประชุมคณะกรรมการเมื่อใดก็ได้ โดยแจ้งเป็นหนังสือให้กรรมการทุกคนได้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน

2) คำบอกกล่าวเรียกประชุมคณะกรรมการ ให้ส่งให้กรรมการแต่ละคนโดยทางจดหมายหรือบริษัทรับส่งพัสดุ หรือโดยพนักงานส่งเอกสาร อีเมลล์ หรือโทรสารตามแต่สมควร ในคำบอกกล่าวให้ระบุสถานที่ วัน เวลาของการประชุม และวาระการประชุมที่จะให้ประชุมปรึกษากันด้วย กรรมการอาจละสิทธิการได้รับหนังสือบอกกล่าวการประชุม และให้ถือว่ากรรมการได้ละสิทธิแล้วโดยที่กรรมการท่านนั้นเข้าประชุม

จึงเห็นได้ว่าคำบอกกล่าวเรียกประชุมคณะกรรมการของไทยยังมีความไม่ชัดเจนอยู่มาก

5.1.2 การประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี

1) ลักษณะของเทคโนโลยีที่นำมาใช้กับการประชุม จากการศึกษาพบว่า ขอบเขตทางกฎหมายของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชุมนั้น แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 จำกักรูปแบบของเทคโนโลยีที่ต้องทำให้กรรมการแต่ละคนสามารถได้ยินเสียงซึ่งกันและกัน ประเทศที่กำหนดเทคโนโลยีในลักษณะนี้ ได้แก่ กฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ กฎหมายบริษัทต้นแบบ กฎหมายบริษัทของมลรัฐเดลาแวร์ และกฎหมายบริษัทของประเทศญี่ปุ่น

ลักษณะที่ 2 ไม่จำกักรูปแบบของเทคโนโลยี ประเทศที่กำหนดเทคโนโลยีในลักษณะนี้ ได้แก่ กฎหมายบริษัทของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย และกฎหมายบริษัทของประเทศออสเตรเลีย

ทั้งสองลักษณะนั้น มีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ลักษณะที่ 1 มีข้อดีที่ทำให้แน่ใจได้ว่าบุคคลที่เข้าร่วมประชุมเป็นกรรมการที่แท้จริง แต่ลักษณะดังกล่าวจะไม่เปิดกว้างกับเทคโนโลยีรูปแบบอื่นๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน และในอนาคต ซึ่งแตกต่างกับลักษณะที่ 2 ซึ่งเปิดกว้างและรองรับเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่ลักษณะดังกล่าวอาจเป็นช่องทางให้มีการปลอมตัวเป็นกรรมการเพื่อเข้าร่วมประชุม หรือลงมติในที่ประชุม โดยการนำเทคโนโลยีในลักษณะที่ไม่สามารถเห็นหน้าและได้ยินเสียงผู้เข้าร่วมประชุม มาใช้ในการประชุมคณะกรรมการได้

2) การนับองค์ประชุม จากการศึกษาพบว่า แนวทางการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการนับองค์ประชุมของกรรมการที่ประชุมโดยอาศัยเทคโนโลยี แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 บัญญัติรองรับไว้เป็นการเฉพาะให้กรรมการที่มีส่วนร่วมในการประชุมโดยอาศัยอุปกรณ์การติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี ให้ถือว่า เข้าร่วมประชุมด้วยตนเอง (ประเทศที่บัญญัติรองรับไว้เป็นการเฉพาะ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น)

ลักษณะที่ 2 ไม่มีการบัญญัติรองรับไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น ในการนับองค์ประชุมจึงต้องบังคับตามกฎหมายเกี่ยวกับการนับองค์ประชุมของการประชุมทั่วไป (ประเทศที่มีได้บัญญัติรองรับไว้เป็นการเฉพาะ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย)

ทั้งสองลักษณะข้างต้น จะส่งผลต่อการนับองค์ประชุมของคณะกรรมการที่ประชุมโดยอาศัยอุปกรณ์การติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากมีการบัญญัติรองรับไว้เป็นการเฉพาะตามลักษณะที่ 1 กรรมการที่ประชุมโดยอาศัยอุปกรณ์การติดต่อสื่อสารดังกล่าว จะถูกนับเป็นองค์ประชุม แม้ว่าตนจะมิได้มาปรากฏตัวในที่ประชุม และส่งผลให้กรรมการแต่ละคนสามารถประชุมร่วมกันได้ โดยไม่ต้องมาปรากฏตัวในที่ประชุม แต่หากไม่มีการบัญญัติ

รองรับไว้เป็นการเฉพาะตามลักษณะตามลักษณะที่ 2 กรรมการจึงยังต้องมาปรากฏตัวในที่ประชุม เพื่อให้ครบเป็นองค์ประชุมตามหลักการของการนับองค์ประชุมโดยทั่วไป ซึ่งส่งผลให้การประชุมโดยอาศัยอุปกรณ์การติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการมาปรากฏตัวในที่ประชุมของกรรมการ ได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่กรรมการส่วนใหญ่ไม่อาจมาปรากฏตัวในที่ประชุมเพื่อให้ครบเป็นองค์ประชุมได้

5.1.3 การได้มติโดยไม่มีการประชุม (มติเป็นลายลักษณ์อักษร)

1) หลักเกณฑ์การผ่านมติเป็นลายลักษณ์อักษร จากการศึกษากฎหมายบริษัทของต่างประเทศ แบ่งออกได้เป็น 3 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 มติต้องมาจากการลงนามเห็นชอบของกรรมการทุกคนที่อยู่ในราชอาณาจักร (ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายบริษัทของประเทศไทย)

แนวทางที่ 2 มติต้องมาจากความเห็นชอบของกรรมการทุกคน (ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายบริษัทของสหรัฐอเมริกา)

แนวทางที่ 3 มติต้องมาจากความเห็นชอบของกรรมการทุกคนที่มีสิทธิออกเสียง (ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายบริษัทของประเทศออสเตรเลีย)

เมื่อพิจารณาทั้ง 3 แนวทางแล้ว เห็นว่า หลักเกณฑ์การผ่านมติของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดให้มติต้องมาจากความเห็นชอบของกรรมการทุกคน โดยไม่คำนึงว่ากรรมการคนนั้นๆ จะมีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมหรือไม่ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรรมการที่มีส่วนได้เสียในกิจการหรือเรื่องที่จะขอมติ ข่มขัดกับหลักส่วนได้เสียในการประชุม ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานในการลงมติของที่ประชุม ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายบริษัทของประเทศไทย ที่ให้ความสำคัญกับหลักดังกล่าว จึงกำหนดหลักเกณฑ์การผ่านมติ โดยบัญญัติให้มติเป็นลายลักษณ์อักษรต้องมาจากความเห็นชอบของกรรมการทุกคนที่มีสิทธิออกเสียงเท่านั้น นอกจากนี้หลักเกณฑ์การผ่านมติของประเทศไทย ไม่น่าจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารมีการพัฒนาและก้าวหน้าเป็นอย่างมาก กล่าวคือ แม้กรรมการจะอยู่ต่างประเทศก็สามารถลงนามเห็นชอบในมติดังกล่าวได้ในรูปของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

2) วิธีการลงมติและผลบังคับใช้ของมติเป็นลายลักษณ์อักษร

วิธีการลงมติ

วิธีการลงมติตามแนวทางกฎหมายบริษัทของต่างประเทศที่ได้ศึกษามานั้น แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 จัดทำความเห็นชอบในรูปของเอกสาร (ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายบริษัทของประเทศไทย และกฎหมายบริษัทของประเทศไทย)

แนวทางที่ 2 จัดทำความเห็นชอบในรูปของเอกสาร และ/หรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายบริษัทของประเทศสหรัฐอเมริกา และกฎหมายบริษัทของประเทศญี่ปุ่น)

เมื่อพิจารณาจากทั้งสองแนวทางแล้ว เห็นว่า การจัดทำความเห็นชอบเฉพาะในรูปของเอกสารตามแนวทางกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ และกฎหมายบริษัทของประเทศออสเตรเลีย จึงค่อนข้างจำกัด และไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีการพัฒนาศักยภาพสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งต่างจากแนวทางกฎหมายบริษัทของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่เปิดกว้างเพื่อรองรับกับเทคโนโลยีในอนาคตสำหรับการจัดทำความเห็นชอบของกรรมการ

ผลบังคับใช้ของมติ

ผลบังคับใช้ของมติตามแนวทางกฎหมายบริษัทของต่างประเทศที่ได้ศึกษามานั้น แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 มีผลบังคับทันทีที่กรรมการคนสุดท้ายลงนาม (ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายบริษัทของประเทศอังกฤษ และกฎหมายบริษัทของประเทศออสเตรเลีย)

แนวทางที่ 2 มีผลบังคับเมื่อความเห็นชอบของกรรมการส่งไปถึงบริษัท (ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายบริษัทของประเทศสหรัฐอเมริกา)

เมื่อพิจารณาจากทั้งสองแนวทางแล้ว เห็นว่า การมีผลบังคับเมื่อความเห็นชอบของกรรมการส่งไปถึงบริษัท มีหลักฐานยืนยันที่แน่นอนและชัดเจนว่ากรรมการได้ลงนามเห็นชอบในมติดังกล่าวแล้ว ซึ่งต่างจากการมีผลบังคับทันทีที่กรรมการคนสุดท้ายลงนาม ที่ไม่มีหลักฐานในการยืนยันว่ากรรมการคนสุดท้ายได้ลงนามเห็นชอบจริงหรือไม่ และเมื่อใด

3) สภาพแห่งกิจการที่ต้องมีมติเป็นลายลักษณ์อักษร

กฎหมายบริษัทของประเทศไทย ไม่ได้กำหนดถึงสภาพแห่งกิจการที่สามารถจัดทำมติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เป็นการเฉพาะ จึงทำให้เข้าใจได้ถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดทำมติเป็นลายลักษณ์อักษร ที่มุ่งหมายให้การบริหารงานร่วมกันของคณะกรรมการมีความสะดวกและคล่องตัวอย่างสูงสุด

5.1.4 มติที่ประชุม

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยไม่มีกฎหมายรองรับถึงการประชุมและมติที่มาจากการประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีและมติลายลักษณ์อักษร ประกอบกับปัจจุบันกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ได้ตีความในปี 2551 แล้วว่า บริษัทจำกัดไม่สามารถกำหนดข้อบังคับบริษัทให้กรรมการสามารถมอบฉันทะให้บุคคลอื่นเข้าประชุมแทนและให้นับเป็นองค์ประชุม รวมทั้งออกเสียงลงคะแนนในการประชุมคณะกรรมการบริษัท และบริษัทจำกัดไม่สามารถกำหนดข้อบังคับบริษัทให้มติคณะกรรมการสามารถทำเป็นมติเวียนโดยไม่ต้องจัดประชุม

คณะกรรมการบริษัท ดังนั้นมติที่ประชุมคณะกรรมการที่กรรมการมิได้มีการประชุมจริงจึงไม่มีผลบังคับ และไม่อาจนำไปจดทะเบียนได้ อีกทั้งในปัจจุบันยังไม่มีกรยอมรับมติที่มาจากการประชุม โดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีอีกด้วย

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยยังมีได้บัญญัติถึงสิทธิและความรับผิดชอบของกรรมการที่มีได้เข้าร่วมประชุมไว้ ดังนั้นจึงเกิดอาจปัญหาในกรณีกรรมการมีมติที่ประชุม คณะกรรมการที่ไม่ชอบ กรรมการอื่นที่ไม่เห็นด้วยก็จะไม่สามารถร้องขอไม่ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน หรือร้องขอให้ศาลเพิกถอนมติที่ประชมนั้นได้

สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า การประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี และมติเป็นลายลักษณ์อักษรมีความเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับการประชุม คณะกรรมการในประเทศไทย เพราะสามารถเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการงานของ คณะกรรมการให้มากยิ่งขึ้นได้ แต่การประชุมโดยวิธีการดังกล่าว และมติเป็นลายลักษณ์อักษร ไม่ปรากฏว่ามีการบัญญัติยอมรับไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การประชุมโดย วิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี และการจัดทำมติเป็นลายลักษณ์อักษร จึงไม่สามารถนำมาปรับ ใช้กับการประชุมคณะกรรมการในประเทศไทยได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า การประชุมคณะกรรมการบริษัท ไม่ว่าจะเป็นการบอกกล่าวนัดประชุม การประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี มติเป็นลายลักษณ์อักษร และมติที่ประชุมที่คณะกรรมการมิได้เข้าร่วมประชุมด้วย ตามแนวทางกฎหมายบริษัทของ ต่างประเทศมีความเหมาะสม และสามารถเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการงานของ คณะกรรมการบริษัทในประเทศไทยได้ แต่เนื่องจากประเทศไทยมิได้บัญญัติถึงคำบอกกล่าวนัดประชุมคณะกรรมการ มิได้บัญญัติยอมรับถึงการบอกกล่าวนัดประชุม การประชุมโดยวิธีการ ติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี มติเป็นลายลักษณ์อักษร และมติที่ประชุมที่คณะกรรมการมิได้เข้าร่วม ประชุมไว้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

5.2.1 การบอกกล่าวการประชุมคณะกรรมการ

เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติถึงระยะเวลาการบอกกล่าวนัดประชุมรวมถึงวิธีการในการบอกกล่าวนัดประชุมไว้ ซึ่งต่างจากในส่วนของผู้ถือหุ้นที่มีการกำหนด ระยะเวลาและวิธีการที่ชัดเจน จึงอาจทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติและอาจเกิดปัญหา ในการโต้เถียงกันได้ว่าควรมีระยะเวลาการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุมรวมถึงวิธีการในการ

บอกกล่าวนัดประชุมอย่างไร จึงควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ชัดเจนถึงเรื่องระยะเวลาการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุม เพื่อให้มีหลักในทางปฏิบัติ โดยอาจกำหนดเปิดช่องให้บริษัทสามารถกำหนดระยะเวลาที่แตกต่างจากที่บัญญัติได้ รวมทั้งกำหนดวิธีการในการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุมให้ชัดเจนว่าสามารถส่งได้โดยวิธีใดบ้าง ซึ่งควรรวมถึงวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใดที่สามารถส่งไปยังตัวกรรมการและกรรมการสามารถได้รับ ซึ่งเป็นวิธีการที่บริษัทตกลงยอมรับกันได้

5.2.2 การประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี

ควรเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกำหนดให้การประชุมคณะกรรมการโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีสามารถทำได้ ภายใต้หลักเกณฑ์ดังนี้

1) ลักษณะของเทคโนโลยีที่นำมาใช้กับการประชุม

เทคโนโลยีในรูปแบบใดๆ ที่สามารถทำให้กรรมการแต่ละคนสามารถติดต่อสื่อสารหรือโต้ตอบกันได้โดยทันที นอกจากนี้ ให้กำหนดเงื่อนไขการนำเทคโนโลยีในลักษณะที่ไม่สามารถเห็นหน้า และได้ยินเสียงผู้เข้าร่วมประชุมมาใช้ในการประชุมคณะกรรมการ เช่น ต้องมีการจัดหา หรือติดตั้งเครื่องมือในการตรวจสอบว่า บุคคลที่เข้าร่วมประชุมเป็นกรรมการ หรือบุคคลอื่นที่มีสิทธิเข้าร่วมในที่ประชุม และการกระทำต่างๆ หรือการลงคะแนนเสียงในที่ประชุม กรรมการเป็นผู้ดำเนินการเท่านั้น มิใช่มาจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่กรรมการ โดยให้กำหนดเงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้ไว้ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ เพื่อปิดช่องทางการปลอมตัวเป็นกรรมการในการเข้าร่วมประชุม หรือลงมติในที่ประชุม โดยอาศัยเทคโนโลยีในลักษณะดังกล่าว

2) การรับรองการประชุม

ควรบัญญัติรองรับไว้เป็นการเฉพาะให้กรรมการที่เข้าประชุม โดยอาศัยอุปกรณ์การติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี ให้ถือว่าเข้าประชุมด้วยตนเอง

5.2.3 การได้มติโดยไม่มีการประชุม (มติเป็นลายลักษณ์อักษร)

ควรเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยกำหนดให้สามารถจัดทำมติเป็นลายลักษณ์อักษรได้ โดยไม่ต้องมีการจัดประชุมคณะกรรมการ ภายใต้หลักเกณฑ์ดังนี้

1) หลักเกณฑ์การผ่านมติเป็นลายลักษณ์อักษร

กำหนดให้มติเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ไม่มีผลกระทบต่อบริษัท และต้องมาจากความเห็นชอบของกรรมการทุกคนที่มีสิทธิออกเสียง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักส่วนใหญ่ได้เสียในการประชุม ซึ่งถือเป็นหลักการพื้นฐานในการลงมติของที่ประชุม

2) วิธีการลงมติ

กำหนดให้ความเห็นชอบของกรรมการสามารถจัดทำในรูปแบบของเอกสาร และ/หรือ ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันที่ได้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของข้อมูลจากเดิมที่เป็นรูปแบบของกระดาษ หรือเอกสารมาเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

3) ผลบังคับใช้ของมติ

กำหนดให้มติดีผลบังคับใช้ เมื่อความเห็นชอบของกรรมการทุกคนส่งไปถึงบริษัท เพื่อจะได้มีหลักฐานยืนยันที่แน่นอนและชัดเจนว่า กรรมการได้ลงนามเห็นชอบในมติดังกล่าวแล้ว

4) สภาพแห่งกิจการที่ต้องมีมติเป็นลายลักษณ์อักษร

กำหนดให้การจัดทำมติเป็นลายลักษณ์อักษรสามารถนำมาใช้ได้กับสภาพแห่งกิจการที่เป็นเรื่องเล็กน้อย และต้องอยู่ภายในขอบอำนาจของคณะกรรมการ โดยบริษัทอาจจะกำหนดลักษณะสภาพแห่งกิจการที่สามารถจัดทำมติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เป็นการเฉพาะในข้อบังคับของบริษัท กล่าวคือ บริษัทอาจกำหนดว่าให้กระทำได้เฉพาะเรื่องที่ไม่สำคัญมากนัก โดยระบุให้ชัดเจนว่าเป็นเรื่องประเภทใดบ้าง

5.2.4 มติที่ประชุม

ประเทศไทยควรกำหนดกฎหมายรองรับถึงการประชุมและมติที่มาจากการประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีและมติลายลักษณ์อักษร รวมถึงกรณีสิทธิและความรับผิดชอบของกรรมการที่มีได้เข้าร่วมประชุมไว้ให้ชัดเจน โดยบัญญัติรองรับถึงกรณีดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยบัญญัติรองรับถึงการประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยีที่กรรมการสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ รองรับมติลายลักษณ์อักษรที่เป็นเรื่องเล็กน้อยมิใช่เรื่องสำคัญที่กรรมการทุกคนต่างเห็นชอบ รวมทั้งรองรับสิทธิและความรับผิดชอบของกรรมการที่มีได้เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริษัทนั้น โดยให้กรรมการที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายสามารถร้องขอไม่ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน หรือร้องขอให้ศาลเพิกถอนมติที่ประชมนั้นได้

ทั้งนี้ เมื่อมีการแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัย เหมาะกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และรองรับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าขึ้น ทำให้การบริหารจัดการบริษัทมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และมีการคุ้มครองสิทธิของกรรมการที่มีได้เข้าร่วมประชุม หรือกรรมการที่เข้าร่วมประชุมแต่ไม่เห็นด้วยกับที่ประชุม หรือมีข้อโต้แย้งกับมติของที่ประชุม แต่กรรมการนั้นก็ควรต้องทำหน้าที่และใช้สิทธิและอำนาจต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมายโดยสุจริต เพื่อประโยชน์ของบริษัทเป็นสำคัญ และกรรมการจะต้องไม่ทำการใดๆ อันก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างผลประโยชน์ของบริษัท และผลประโยชน์ส่วนตัวของกรรมการ การดำเนินกิจการในบริษัทจึงจะประสบความสำเร็จ ก้าวหน้า และในขณะเดียวกันย่อมก่อให้เกิดความยุติธรรมขึ้นอย่างแท้จริงทั้งต่อกรรมการและบริษัท

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประชุมคณะกรรมการของบริษัทเอกชนจำกัดในปัจจุบันยังมีความบกพร่อง เนื่องจากใช้บังคับมานาน จึงไม่ทันต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขทั้งในเรื่องการบอกกล่าวนัดประชุม วิธีการประชุม จนกระทั่งการลงมติของที่ประชุม อย่างไรก็ตาม การแก้ไขกฎหมายต้องคำนึงถึงผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่เปิดโอกาสให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำการโดยไม่สุจริต แต่ก็ต้องส่งเสริมให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการของบริษัท โดยจัดอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการบริหารงานนั้น เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยหากมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่กรรมการ กรรมการก็จะต้องใช้สิทธิและกระทำการโดยสุจริต คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของบริษัทโดยคำนึงถึงการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย จึงจะได้รับความประสบความสำเร็จทั้งแก่ตัวกรรมการและแก่บริษัท และก่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริง